

บริบทด้านการเมืองกับการบริหารงานอุดมศึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ ภัทธรรากุล

วันศุกร์ที่ 25 กันยายน 2552 เวลา 09.00 – 16.00 น.

สรุปสาระสำคัญ

ในอดีตมองการเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ วงจรอุปาทนชั่วร้าย แต่การเมืองในมิติใหม่เป็นการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าให้แก่สังคมในเรื่องคุณภาพชีวิต

1. ปัจจัยทางการเมืองถึงผลต่อการบริหารอุดมศึกษาอย่างไร

1.1 การเมือง เป็นกระบวนการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าให้แก่สมาชิกของสังคม การศึกษา การสาธารณสุข

1.2 นักการเมืองกับนักบริหาร นักบริหารใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ระบบการเมืองไทยเป็นประชาธิปไตย แต่ระบบการศึกษาไทยจะเป็นลูกผสม คือให้ศึกษาฟรีถึง ภา ค มัธยม การเมืองจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าให้แก่สังคม

1.3 การเมืองภาครัฐกับการเมืองภาคเอกชน การเมืองภาคพลเมืองมีความตื่นตัวมากขึ้น การเมืองภาคประชาชนเป็นส่วนผลักดันการเมืองมากขึ้น การเมืองภาครัฐมีการนำ การประกันคุณภาพมาใช้ ซึ่งมีปัจจัยหลายอย่างที่มีผลกระทบต่อมหาวิทยาลัย การเมืองที่เข้ามาในมหาวิทยาลัยมีส่วนช่วยสนับสนุนมหาวิทยาลัยหลายด้าน หรือ บางส่วนก็เข้ามาแทรกแซงการบริหารของสถาบันอุดมศึกษา

2. การอภิวัฒน์การเมืองกับการบริหารอุดมศึกษา

มีความคิดเห็นที่แตกต่างของหลายฝ่าย มีกระแสที่เรียกร้องให้เห็นการเมืองใหม่ การที่จะให้ มหาวิทยาลัย ออกนอกระบบเพื่อมุ่งหวังให้มหาวิทยาลัยเป็นอิสระจากการเมือง มีอิสระในการบริหารจัดการในเชิงวิชาการ

3. การอภิวัฒน์การเมืองกับการจัดการภาครัฐ

ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเข้าไปเป็นนักการเมืองมีหลายท่าน คนที่จะมาดูแลกระทรวง- ศึกษานิการ ซึ่ง เป็นผู้ที่จะต้องมาวางรากฐานการศึกษาเป็นตำแหน่งที่หาคนได้ยาก การ ขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ ของ ประเทศทำไม่เต็มที่ เนื่องจากข้าราชการระดับสูงไม่สามารถสนอง นโยบาย ของ รัฐบาล ได้ ข้าราชการระดับสูงถูกแทรกแซงทางการเมือง ข้าราชการในยุคก่อนถูก บังคับให้ทำงานตามนโยบาย ไม่มีโอกาสในการเสนอความคิดเห็น

ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการจัดการภาครัฐ

การเมืองคือการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าให้แก่สังคม การเมืองเป็นเรื่องการกำหนดนโยบาย กำหนดนโยบาย สาธารณะ ให้นำนโยบายไปปฏิบัติและประเมินนโยบาย

การจัดการภาครัฐเป็นการดำเนินการตามนโยบาย และนำนโยบายไปปฏิบัติ

การเมืองภาครัฐกับการเมืองภาคประชาชน

การเมืองในอดีตรัฐบาลเข้มแข็งการเมืองจะยึดจากชั้นบนลงด้านล่าง ชั้นบนคือชนชั้นปกครอง ชนชั้นนำ นักกฎหมาย มหาชนจากสถานศึกษาต่าง ๆ เป็นผู้นำทางความคิดในอดีตทั้งสิ้น คือนักวิชาการเข้าไปช่วยโดยเป็นทั้ง นักการเมืองโดยตรงและช่วยบริหาร ข้าราชการมีหน้าที่สนองนโยบายฝ่ายการเมืองเพียงอย่างเดียว ทำให้เกิดผลกระทบต่อดีวีข้าราชการหลายคน มีการสนับสนุนอุปถัมภ์ สื่อมวลชนจะถูก **4 ค.** คือ ถูกคามสื่อ ควบคุมสื่อ ครอบครองสื่อ (พยายามเป็นเจ้าของ) สรุปแล้วการเมืองที่เข้ามาจากชนชั้นนำ ส่วนบนจะอุปถัมภ์ส่วนกลางและ ควบคุมส่วนล่าง

การเมืองภาคประชาชนที่ควรจะเป็นคือการที่นักการเมืองโน้มต่ำลงมาดูแลประชาชน ต้องอุทิศตัวให้ ประชาชนไม่ใช่วางตัวเหนือประชาชน สรุปนักการเมืองต้องเสียสละและอุทิศตน

ธรรมาภิบาลกับการบริหารอุดมศึกษา

ธรรมาภิบาลคือความโปร่งใส ความซื่อสัตย์ ลดขั้นตอน เพิ่มประสิทธิภาพการบริการ เป็นระบบ One Stop Service การบริหารปัจจุบันมีความทันสมัย แต่ขาดเรื่องคุณธรรม จริยธรรม จึงทำให้ระบบ ธรรมาภิบาลไม่ เกิดขึ้น ดังนั้นสถาบันการศึกษาต้องเป็นแบบอย่างของระบบธรรมาภิบาล

Government VS Governance

Government (รัฐบาล) ดีไม่จำเป็นต้องมี Governance ระบบดีต้องมีการทำงานร่วมกันหลายฝ่าย และมีความสมดุลย์กันทุกฝ่าย

ความสัมพันธ์ในเชิงบทบาทระหว่างผู้กำหนดนโยบาย ข้าราชการ ภาคเอกชนและภาคประชาชน

ในอดีตธุรกิจภาคเอกชนสนับสนุนการเมืองเบื้องหลัง ปัจจุบันกลุ่มนายทุนและกลุ่มการเมือง มีการร่วมมือกัน มีการทุจริตในเชิงนโยบาย มีการสนับสนุนเรื่องการเมือง เรื่องทุนในการเลือกตั้ง แต่ไม่สามารถชี้ความคิด ในทางกฎหมายได้

การเมืองใหม่กับการเมืองเก่า

การเมืองเก่า	การเมืองใหม่
<ul style="list-style-type: none"> ● ร่วมมือหาผลประโยชน์ ควบรวมกิจการหลาย ๆ พรรค มีการยุบพรรค รวมพรรค กลุ่มผลประโยชน์ 	<ul style="list-style-type: none"> ● สำนักรับผิดชอบต่อส่วนรวม ประโยชน์สุข ประโยชน์สาธารณะ
<ul style="list-style-type: none"> ● อำนาจนิยม รวมศูนย์อำนาจการ 	<ul style="list-style-type: none"> ● เสริมพลังอำนาจประชาชน
<ul style="list-style-type: none"> ● ชนกิจการเมือง ผูกขาดโดยกลุ่มทุนสามานย์ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ธรรมาธิปไตย โปร่งใส มีจริยธรรม คุณธรรม ธรรมาภิบาล
<ul style="list-style-type: none"> ● โกงกิน กาม เกียรติ 	<ul style="list-style-type: none"> ● เสียสละ อุทิศตน
<ul style="list-style-type: none"> ● อวิชชาและการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ 	<ul style="list-style-type: none"> ● จัดสรรคุณค่าต่อสังคม

ธุรกิจกับการเมือง

การสัมพันธ์ในเชิงอำนาจเป็นการเมืองอุปถัมภ์ การเมืองในปัจจุบันต้องการความมั่งคั่ง การจัดสรรอำนาจ เพื่อความมั่งคั่ง ธุรกิจการเมืองเป็นการใช้และการจัดสรรอำนาจ

ธุรกิจการเมืองมี 2 นัย ชนกิจการเมือง (Money Politics) และคอร์ปชั่นเชิงนโยบาย

ความเชื่อมโยงของ Conflict of Interest กับธุรกิจการเมือง

Conflict of Interest เป็นรูปแบบหนึ่งของ Corruption ได้แก่

- การละเมิดจริยธรรม
- การหาผลประโยชน์ให้ตนเอง
- รับผลประโยชน์
- การใช้อิทธิพลโดยมิชอบ
- การใช้ทรัพย์สินของหน่วยงาน
- การใช้ข้อมูลลับ
- การรับงานนอก
- การทำงานหลังจากออกจากตำแหน่ง

องค์ประกอบของ Conflict of Interest ได้แก่ อำนาจ หน้าที่ ตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ บทบาท และความสัมพันธ์ของนักการเมือง

การดำเนินกิจกรรมกลุ่ม

กลุ่มที่ 1 ระบบการเมืองที่แตกต่างกันส่งผลการบริหารอุดมศึกษาหรือไม่?

กลุ่มที่ 2 บริบทการเมืองของไทยในปัจจุบันเป็นส่วนเกื้อหนุนอุดมศึกษาอย่างไร?

กลุ่มที่ 3 อุดมศึกษามี Conflict of Interest มีลักษณะอย่างไร?

กลุ่มที่ 4 ระบบการเมืองที่ดีมีรูปแบบอย่างไรที่จะทำให้ระบบอุดมศึกษาคืบขึ้นอย่างไร?

กลุ่ม 1

โจทย์ ระบบการเมืองที่แตกต่างกันแต่ระบบ จะส่งผลต่อการบริหารจัดการอุดมศึกษาหรือไม่ อย่างไร

ระบบการเมือง

- ประชาธิปไตย (เสรีนิยม / ทุนนิยม)
- เผด็จการ (สังคมนิยม / สวรรดิการนิยม)
- ความเหมือน (เป้าประสงค์) ทุกระบบเน้นการพัฒนาคนให้มีความรู้ด้วยการให้การศึกษา
- ความแตกต่าง

ระบบประชาธิปไตย (เสรีนิยม / ทุนนิยม)

- นโยบาย
 - การกำหนดนโยบาย โดยหน่วยงานของรัฐ และเปิดโอกาสให้ผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ร่วมกำหนดนโยบาย
- กระบวนการเข้าถึงการศึกษา
 - มีเสรีภาพทางการศึกษา รัฐและเอกชนสามารถจัดการศึกษาได้ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนในสาขาวิชาที่ตนเองต้องการได้
- ผลลัพธ์
 - ตามความสามารถของผู้เรียน
 - เกิดความซ้ำซ้อนในการจัดการศึกษา

- ผู้บริหารกระทรวงศึกษา อาจไม่ใช่ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถทางการศึกษา ส่งผลต่อการกำหนดนโยบาย

ระบบเผด็จการ

- นโยบาย
 - การกำหนดนโยบาย โดยหน่วยงานของรัฐ
- กระบวนการเข้าถึงการศึกษา
 - มีเสรีภาพทางการศึกษาน้อยมาก รัฐเป็นผู้จัดการศึกษาแต่เพียงผู้เดียว ผู้เรียนต้องเรียนในสาขาวิชาที่รัฐกำหนด
- ผลลัพธ์
 - เป็นไปตามความต้องการของรัฐ
 - ผู้เรียนขาดเสรีภาพในการเลือกเรียนในสาขาวิชาที่ต้องการ

กลุ่ม 2

โจทย์ บริบทการเมืองของไทยในปัจจุบัน มีส่วนเกื้อหนุน หรือเป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานอุดมศึกษาอย่างไร

เกื้อหนุน

- การเมืองมีส่วนเกื้อหนุนต่อการได้รับการจัดสรรงบประมาณ
- ผลักดันนโยบายของมหาวิทยาลัย โดยการแต่งตั้งกรรมการทางภาคการเมืองเข้าไปเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัย
- มีส่วนช่วยในการผลักดันนิติบัญญัติให้เข้าสู่ตลาดแรงงาน
- นักการเมืองท้องถิ่นเข้าสู่หลักสูตรพิเศษเพื่อสร้างเครือข่ายศิษย์เก่าให้เข้มแข็งในการสนับสนุนมหาวิทยาลัยในอนาคต

อุปสรรค

- อิทธิพลทางการเมืองที่มีขอบกรอบงานนโยบายทำให้ผู้บริหารไม่มีอิสระในการบริหารงาน
- การหาผลประโยชน์ และรับผลประโยชน์ จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่ของนักการเมืองและภาครัฐ
- ระบบการสรรหาผู้บริหารทุกระดับในมหาวิทยาลัยที่มีนักการเมืองส่งผลเสียต่อการบริหารวิชาการ
- การแทรกแซงทางการเมือง เช่น ระบบเด็กฝาก ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา
- นโยบายของนักการเมืองที่ไม่มีความรู้ทางการศึกษา ทำให้อุดมศึกษาไม่เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

กลุ่ม 3

โจทย์ อุดมศึกษามีเรื่องของ **Conflict of Interest** มีความเสี่ยงมากน้อยเพียงใด มีลักษณะใดบ้าง

ปัจจัยที่ก่อให้เกิด

1. การจัดซื้อจัดจ้าง / การกำหนดคุณสมบัติเฉพาะ / กำหนดบริษัทเฉพาะ / มีการเอื้อประโยชน์ให้บริษัทโดยไม่คำนึงถึงผลเสียขององค์กร
2. การเปิดหลักสูตรที่เหลื่อมล้ำ

มูลเหตุ

- มีการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การแต่งตั้งคณะกรรมการสภามหาวิทยาลัย
- มีการลงทุนเพื่อให้ได้มาเพื่อคะแนนเสียง
- มีระบบค่าตอบแทน

การป้องกันแก้ไข

- เสนอให้มีการทบทวนคุณสมบัติผู้ที่จะดำรงตำแหน่งการบริหาร
- พิจารณาปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้ได้มาซึ่งผู้บริหาร

การประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร**มูลเหตุ**

- มีการเล่นพรรคเล่นพวก
- นโยบายการบริหารงาน
- การกำหนดนโยบายที่เอื้อประโยชน์กลุ่มการเมืองท้องถิ่น

การป้องกันแก้ไข

- สร้างจิตสำนึกผู้บริหาร
- มีพฤติกรรมหารายได้เข้าสู่ตนเอง

มูลเหตุ ใช้เวลา ทรัพย์สินขององค์กรไปใช้ประโยชน์

การป้องกันแก้ไข

- ผู้บริหารต้องเป็นตัวอย่างที่ดี
- ให้มีการควบคุมดูแลตามลำดับชั้นอย่างเคร่งครัด
- นำระบบของการให้รางวัล การลงโทษ ช่วยในการกำกับควบคุม

กลุ่ม 4**โจทย์ การเมืองที่พึงประสงค์**

ประเด็น ระบบการเมืองที่ดีที่พึงประสงค์ในสังคมไทยควรมีรูปแบบอย่างไร

ระบบการเมืองไร้คอร์รัปชัน

Input	Process	Output
<p>ผู้นำสู่ระบบการเมือง</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นผู้มีจิตอาสา มีคุณธรรม - มีความรู้ในด้านต่าง ๆ - มีความเป็นผู้นำกล้า - รับผิดชอบ กล้าตัดสินใจ - มีความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติสูง 	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาล - พรรคการเมือง - กิจกรรมทางการเมือง - หน่วยงานการศึกษา - เริ่มปลูกฝังและหล่อหลอมจิตสำนึกให้เป็นคนดีของสังคม - เปลี่ยนค่านิยมหลัก - ส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองใหม่ - จรรยาบรรณวิชาชีพ นักการเมือง - ใช้การเมืองภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม - ลงโทษการทำผิดทางการเมืองอย่างเด็ดขาด 	<ul style="list-style-type: none"> - นักการเมืองที่ดี - มีจรรยาบรรณ - การเมืองที่ดี - รับผิดชอบต่อสังคมและสาธารณชน - ยึดประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก - เสียสละอุทิศตน - มีจิตสำนึกต่อสังคม

ผู้บันทึก

1. นางสุจินดา เรืองรุ่งโสม
2. นายสืบพงษ์ จันทร์เต็ม
3. นายชัชวาล ภาษะวรรณ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
มหาวิทยาลัยแม่โจ้